

RECORREGUT DE LA CASA PAGÈS A L'OBRA DE JOAN DURAN LA PROVOCACIÓ DEL SURREALISME

El Pa Volador és un conjunt únic al territori, de característiques excepcionals. Actualment acull un restaurant de cuina de mercat que també ofereix saló de banquets.

L'edifici principal, la masia Pagès, construïda el 1577, amb pedra de carreuat, forma part del catàleg d'edificacions clàssiques de l'arquitectura catalana tradicional, amb elements que abracen des del romànic al gòtic. Formalment pertany al gòtic tardà. La planta baixa conserva l'estructura de les antigues masies de pagès; el primer pis, en canvi, havia pràcticament desaparegut quan es va restaurar l'edifici, la dècada dels anys 90 del segle XX. Això va permetre fer una reforma integral de la primera planta gairebé a caprici. D'aquesta reconstrucció van resultar sales tematitzades inspirades d'una banda en els excessos del barroc; d'una l'altra, en l'estètica del modernisme neoclàssic i, també en el surrealisme oníric d'un figuerenc universal, Salvador Dalí. En aquest sentit, en destaca especialment la sala Dalí, que reproduïx el cel de la Costa Brava i fa un homenatge als seus vents, amb elements d'il·luminació del modernisme d'orfebre.

La profusió ornamental i les dissonàncies d'estils estètics dins del conjunt del Pa Volador són una de les constants visuals que presenta el complex.

Altres de les curiositats de les instal·lacions:

- el Palau dels Vents, un saló de banquets amb les dimensions d'un camp de handbol, amb forma de temple grec, bordejat per un conjunt de 30 columnes acanalades, frontons i frisos, il·luminades zenitalment. I un interior també espectacular, amb terra de marbre, columnes interiors i parets de vidre a l'exterior.

- la masia Avinyó, a la part posterior de l'actual complex, també del gòtic tardà, catalogada com a Bé Cultural d'Interès Local i inclosa en el catàleg del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. Al damunt del portal d'accés principal s'alcen tres arcs de mig punt, amb maó a sardinell, que donen lloc a una terrassa. Va ser propietat del Marquès de Camps i posteriorment convertida en escola pública durant el franquisme
- el jardí, d'inspiració francesa, marcat per l'ordre i la simetria: font decorativa com a punt central, camins rectes, perspectives llargues, topiària precisa, estàtues (emperadors i nimfes), escalinates, balustrades... una mostra a petita escala del corrent de pensament plasmat en el disseny dels jardins del Palau de Versalles, que persegueixen la idea clàssica que l'ésser humà domina la natura mitjançant la raó i la geometria

L'EMPREMTA DALÍ I L'OMBRA PRIMERA D'ANICET DE PAGÈS

La modernització arquitectònica del Pa Volador va ser una obra faraònica de finals del s. XX. L'artífex va ser l'hotelier de Figueres Joan Duran i Simón (hotel President), empresari, mecenes, gran admirador de l'obra de Dalí i propietari d'una de les col·leccions privades més destacades del geni del surrealisme.

Joan Duran hi va dur a terme un projecte molt personal, amb la insolència i la saviesa preclara dels genis i els artistes. Resultat d'això és un Pa Volador que exhibeix innumerable referències al surrealisme dalinià, la més destacada de les quals és la façana principal, sembrada de nombrosos pans de tres puntes, amb ales (d'aquí el nom del conjunt arquitectònic, El Pa Volador). Aquests pa de 3 puntes, conegut com a Pa Dalí, és un dels elements destacats de l'obra daliniana: el 1970, Dalí va decidir cobrir la façana de la Torre Galatea del seu teatre-museu, amb pans de 3 puntes, i han passat a la posteritat algunes imatges del geni portant un pa de 3 puntes com a barret: potser el més icònic d'aquests retrats és un del 1961, mentre assistia a una cursa de braus a Figueres.

Al costat dels pans alats, també destaca l'ou de grans dimensions de la teulada, símbol principal de l'obra daliniana. L'ou corona el punt més alt de la masia Casa Pagès, en el vèrtex de les 2 aigües de la coberta.

A l'interior, el surrealisme és la barreja incansable i petulant d'arts decoratives que beuen de múltiples fonts (modernisme, neoclassicisme, barroc, gòtic renaixentista, romànic rural i expressions mossàrabs) amb picades d'ull al surrealisme oníric on tot hi té cabuda: com el sostre de la cava solcat de retorçats ceps de vinya de ceràmica (avui convertida en una de les sales més inspiradores del restaurant de diari) o el sostre de la dependència contigua a l'antiga cuina de la masia, que es presenta cobert de cargols.

A banda d'aquesta filia daliniana més contemporània, la masia principal va ser la casa natal del poeta romàntic català Anicet de Pagès i de Puig (1843-1902), hereu d'una nissaga propietària d'explotacions agràries les quals van ser rellevades per l'activitat industrial a mitjans del s. XIX. Aquesta circumstància va aburgesar la família de Pagès i poc a poc va anar buidant del contingut que li era propi a la masia. Sumat a això, Anicet de Pagès, com els seus companys de gremi coetanis amb ànima d'artista, va decidir viure de manera bohèmia més a prop de les grans urbs (Barcelona i Madrid). El poeta va ser una de les firmes literàries destacades de l'època, assidu participant del certamen literari de Barcelona els Jocs Florals.

L'abandó progressiu dels orígens etno-rurals va significar el principi del final de la masia com a estructura agrària i puntal del territori. Successives vendes la van portar a mans de Joan Duran, l'autor conceptual de la recuperació i la re conceptualització de la masia i les terres que un dia van formar part del domini agrari.

El Pa Volador avui és sobretot una obra d'art amb la denominació de *designed by Dalí*, que acull un restaurant de cuina de mercat. La restauració de la Casa Pagès és una exhibició a parts iguals d'ostentació estètica i d'elements d'indubtable valor arquitectònic. Aquest pensament lliure i caràcter desacomplexat enllacen amb la personalitat d'un territori que ha sabut retre homenatge a la genialitat de les personalitats de reconeixement universal (Dalí, Pla o Monturiol) nascudes a l'Empordà.

Com va dir en Joan Duran, en una entrevista publicada el 1995: "Dalí volia que tot l'Empordà participés del surrealisme, que tot el país es tenyís del seu estil, i jo hi poso el meu granet de sorra".